

Вуксан

Ако после нешто више од три деценије, ми који смо некада радили у "Младом борцу", поменемо овај лист, један од првих ликова који нам искрсне из сећања је лик Вуксана Булатовића. Његово име је значило за нас много више од графика, илустрација и по које карикатуре чистих и јасних линија и поузданог потеза. Ми смо за "Млади борац" припремали текстове, а он га је ликовно обликовао. Данас то може изгледати парадоксално, али Вуксан је свој изразити таленат, свој изванредни смисао за хумор и своју маштовитост, свој немирни дух више испољавао и доказивао у ликовним радовима ван "Младог борца" него у овом омладинском листу.

Биле су то године револуционарног романтизма и моралне строгости, период скојевске скромности и једноставности у коме је потискивано све лично и готово се апсолутно подређивало циљевима револуције и социјализма. А такође и период опште оскудице која се, међутим, лако подносила, јер је била праћена великим моралним и психолошким ослобађањима, великим надама и веровањима. У написима у "Младом борцу", на пример, није било нити је могло бити личних тонова. Врло ретко су прилози потписивани, а и онда најчешће само иницијалима; чак ни име главног уредника није потписивано. А ипак, већи део чланова редакције је уз сву ову официјелност и имперсоналност био близак литератури, публицистици, превођењу и другим облицима у којима се лично могло испољавати. Овакви "приватни" тонови долазили су до изражаја на књижевним вечерима и друштвеним скуповима као и у зидним новинама које су сматране интерним гласилом. У овим последњим Вуксан Булатовић је доминирао, његове илустрације и, посебно, карикатуре у зидним новинама доиста су остале незаборавне.

Дивили смо се његовом таленту и способности да проникне у дух личности а онда да је ликовно изрази. Наше представе ликовног смисла и талента и докази о том смислу ограничавале су се на лепе и веште потезе, на линије и облике, као и на смисао за боје. Тек тада смо, на Вуксановим карикатурама, почели да наслућујемо да је ликовни таленат много више и богатије него то, да је повезан са даром запажања, психолошког проницања и, у Вуксановом случају, са смислом за хумор. Овај последњи је понекад добијао и тонове благе ироније, што нам је годило и било у неком смислу у духу времена у коме се, у једној општој отворености, није много праштало ни себи ни другима. Сви смо, као и Вуксан, имали своје веће и мање наклоности према појединцима, понекад и понешто одбојности према неким ликовима и понашањима; а он је умео то изванредно ликовно да изрази: сваки његов лик, уверен сам да нимало не претерујем, био је читава мала студија карактера, психологије, ситуације.

Међусобно смо се добро познавали и, како ми сада изгледа, сви смо били својеврсне индивидуалности. Изгледа да је и време, ове три протекле деценије, то потврдило, да поменем само неке: Мирослав Чангаловић, Најдан Пешић, Добрица Ћосић, Јован Марјановић, Зира Адамовић, Радослав Ратковић, Ђорђе Раденковић, Драган Стојиљковић, Славко Вукосављевић, Зоран Јовановић, Гргур Павловић, Раде Томић. А ту су и други, из редова оних који су данас познати политичари: Драги Стаменковић, Стева Доронић, Миле Неоричић и други. Неких више нема, као на пример Зире Адамовића који је недавно умро, али је стигао да се обележи и потврди и као личност и као новинар изузетних способности. Понеки су се и изгубили, иако су и они тада обећавали, тако да и не знам где су сада. Била је међу њима и једна трагична личност која нас је прва подсетила на могућност мирнодопске смрти на коју тада, после свих ратних страха, нисмо помишљали. Да би се ово схватило треба узети у обзир да смо тада сви били млади. Први је отишао из наших редова, брзо и изненада, Душан Чернић, врло даровит публициста који је много обећавао. Болест га је покосила. Убрзо затим, трагично је завршио и Стојадин Стојковић, на чијем се лику са симпатијама задржавао Вуксанов таленат. Погинуо је трагично, на трамвајској станици испраћајући ћеркицу у школу — оклизнуо се и пао под точкове трамваја. Исто тако, брзо је затим умро и Радоје Радовановић, песник, синовац Радоја Досјановића.

Дружили смо се, радили заједно, играли шах и одбојку, слагали се или спорили, понекад жестоко, шалили се и измишљали каламбуре, одлазили колективно на Саву на "Омладинско", код "Шест топола". И заљубљивали се и волели, уз остало. Верујем да бих имао права и све разлоге да кажем како смо се уз све разлике као индивидуалности у раду и дружењу слагали и били целина, јер су нам заноси и привржености биле заједничке. У листу поменутих треба укључити и оне који су нам се повремено придруживали и са нама сарађивали: Мића Томић, Зоран Мишић, Соја Јовановић, Рената Улмански, затим Лука метер и Мома Мрвић који су штампали "Млади борац" у подруму данашњег ДСИП-а, на углу Немањине и Кнеза Милоша.

Сви које сам поменуо, ко чешће ко ређе, улазили су у галерију Вуксанових ликова у зидним новинама. Вуксан нам је пружао прилике да његова ликовна остварења у зидним новинама, његове ликове, поредимо са сопственим запажањима и осећањима. И управо нас је могућност такве провере и поређења уверила у његов сјајан таленат. Његови ликови су нас убеђивали да је он не само више запажао од нас, него и да је то што је уочавао и откривао у нама, а и у себи, умео да на упечатљив начин ликовно изрази. А ни то није све, јер уз то успевао је да нас неподељено понесе својим смислом за хумор и иронију. Ако је поезија начин да се у метафоре и друге фигуре згусну мисли, филозофија живота, најинтимнија осећања, читав свој лични свет, и да се та згуснутост после распрскава у вишезначност, то исто се збивало и са ликовним изразом како га је неговало и осећао Вуксан Булатовић. Он се такође распрскавао пред нашим очима у вишезначност, његови ликови у зидним новинама нису се могли просто погледати уз по који смешак или гласан смех или неки коментар. Они су тражили да се посматрају, да им се човек враћа; да се смеје, али и да размишља, а понекад и да се мршти.

Вуксан је био зачин нашег друштвеног живота, он га је обогаћивао својим талентом и својим хумором који је за нас био подстицајан. Он је кумовао и већини надимака које смо тада имали: Чича, Стриц, Бодлер, Лицац, Јегуља, Срета и други. Дошао је из НОБ-а млад, са Споменицом и великим политичким угледом, али хтео је да буде оно што је најинтимније осећао да је, или да је, пре свега — уметник. У оним понешто пуританским и строгим временима, то је такође значило да је желео, и да је у томе успевао, да буде посве самосвојан, иако тада то није било баш тако лако. Многе анегдоте које би могле да ближе прикажу и оно време и лик Вуксана Булатовића морају остати за неку другу прилику, сада треба рећи само оно најбитније.

Ликовно, Вуксан је тек био почео да се развија. Био је Кунов ђак и под Куновим утицајем — у графикама, цртежима и илустрацијама објављиваним у "Младом Борцу". У овом ликовном облику који је у духу времена сматран "официјелним" изразом. У зидним новинама, међутим, био је сасвим другачији — потпуно "неофицијелан" и самосвојан, потпуно слободан. У њима су дошле до изражаја све стране његовог разноврсног талента. Прерана, човек не успева а да не каже и сурово прерана смрт омела га је да се исказе и потврди у мери својих стварних могућности које је наговестио управо у зидним новинама. Ко је тада могао и да помисли да ће он, као најмлађи од нас, први да нас напусти. Његов живот је још једна велика неправда судбине — ушао је као веома млад у револуцију, као дечак, борио се и калио у њој и прошао кроз све опасности најсуровијих ситуација да би га болест, пошто је све то преживео, отргла управо онда кад се пред њим отворила будућност у миру и кад је почео да се стваралачки размахује и развија.

Ми који смо живели и радили и друговали са њим знамо колико је његовом смрћу наш ликовни живот, и још шире — наш културни живот, лишен изузетно велике личне могућности.

Стеван Мајсторовић

Вуксан

Bywater

Вукашич

Bykov

